

BỒI DƯỠNG KĨ NĂNG TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM NHẪM HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN CÁC BIỂU TƯỢNG TOÁN CHO TRẺ MẦM NON

I. MỤC TIÊU

- Phân tích được vai trò và yêu cầu cơ bản đối với các hoạt động trải nghiệm để hình thành và phát triển các biểu tượng toán cho trẻ mầm non.
- Mô tả thực trạng tổ chức các hoạt động trải nghiệm để hình thành và phát triển các biểu tượng toán cho trẻ mầm non tại địa phương/nơi công tác.
- Vận dụng quy trình trải nghiệm của David Kolb để tổ chức các hoạt động trải nghiệm hình thành và phát triển các biểu tượng toán cho trẻ mầm non.
- Phối hợp và hướng dẫn cha mẹ/người chăm sóc trẻ lựa chọn và thực hiện các hoạt động trải nghiệm nhằm phát triển các biểu tượng toán cho trẻ mầm non.
- Tích cực, sáng tạo trong tìm tòi, nghiên cứu chuyên đề.

II. Một số vấn đề lí luận và thực tiễn của việc tổ chức các hoạt động trải nghiệm nhằm hình thành và phát triển các biểu tượng toán cho trẻ mầm non

1. Khái niệm và vai trò của hoạt động trải nghiệm trong quá trình hình thành và phát triển các biểu tượng toán cho trẻ mầm non

a) Khái niệm

Theo từ điển Tâm lí học: “Trải nghiệm được hiểu như là bất cứ trạng thái cảm xúc hay hiện tượng khách quan nào được chủ thể thể hiện, được phản ánh trực tiếp vào ý thức của chủ thể, được nhìn nhận như sự kiện trong đời sống”.

Các nhà khoa học Jean Piaget, nhà tâm lí học và triết học người Thụy Sĩ, John Dewey, nhà Tâm lí học và nhà cải cách giáo dục người Mỹ cho rằng trải nghiệm hay kinh nghiệm có được do tiếp xúc trực tiếp với môi trường, cá nhân phải tương tác tích cực với nó bằng vốn kinh nghiệm của bản thân, tự lực chiếm lĩnh kiến thức, kĩ năng và hình thành thái độ tích cực.

David Kolb, nhà giáo dục người Mỹ giới thiệu lí thuyết học tập dựa vào trải nghiệm là: “Học tập là quá trình mà trong đó kiến thức được tạo ra thông qua việc

chuyển đổi kinh nghiệm”. Vì vậy, trải nghiệm là quá trình cá nhân tiếp xúc trực tiếp với các sự vật – hiện tượng trong môi trường xung quanh; vận dụng các kinh nghiệm, các giác quan để tương tác và quan sát, cảm nhận về đối tượng để tạo thành những kinh nghiệm mới. Trong quá trình chăm sóc – giáo dục trẻ mầm non, giáo viên và những người lớn xung quanh trẻ có nhiệm vụ tạo ra những điều kiện tốt nhất để trẻ được thoả mãn nhu cầu nhận thức, tìm hiểu thế giới xung quanh, lĩnh hội các kinh nghiệm qua: đôi mắt, đôi tai, đôi tay, đôi chân và đặc biệt là tư duy. Không có nội dung hoặc giá trị tự thân tuyệt đối nào từ bên ngoài được mang áp đặt cho trẻ mà cần tạo ra một môi trường trong đó những hoạt động của trẻ chứa đựng cả những tình huống khó khăn, để từ đó trẻ tự tìm tòi và xây dựng kiến thức thông qua “kinh nghiệm” và “tư duy”, thông qua “trải nghiệm” của chính bản thân. Khái niệm “hoạt động trải nghiệm của trẻ mầm non”

Hoạt động trải nghiệm của trẻ mầm non được quan niệm là quá trình học tập mà qua đó trẻ được tiếp xúc, tương tác trực tiếp với môi trường, được chiêm nghiệm, tự lĩnh hội tri thức, kỹ năng và hình thành thái độ đối với môi trường. Hay nói một cách khái quát hơn thì hoạt động trải nghiệm của trẻ mầm non là: Sự tương tác của trẻ đối với các sự vật, hiện tượng xung quanh, qua đó giúp trẻ lĩnh hội các tri thức, kỹ năng và hình thành cho trẻ thái độ tích cực đối với các sự vật và hiện tượng xung quanh trẻ.

b) Vai trò của hoạt động trải nghiệm trong quá trình hình thành và phát triển các biểu tượng toán cho trẻ mầm non

Toán học có vai trò vô cùng quan trọng trong cuộc sống của con người nói chung và trẻ em nói riêng. Để làm quen với thế giới xung quanh, giải quyết những vấn đề phát sinh trong cuộc sống, trẻ cần phải có các kỹ năng toán học như: xếp tương ứng một – một, đếm, so sánh số lượng, phân loại, sắp xếp theo quy tắc, đo lường, định hướng trong không gian, thời gian cũng như tư duy toán học. Vì vậy, việc đưa các hoạt động toán vào chương trình học của trẻ ngay từ nhỏ là cần thiết. Đây là bước đầu tiên để phát triển thái độ tích cực đối với toán trong cuộc sống sau này của trẻ. Tuy nhiên, các khái niệm toán học không phải là kiến thức bẩm sinh của trẻ mà là kết quả của những trải nghiệm không chính thức trong các hoạt động

thường ngày của chúng. Ví dụ, trẻ nhà trẻ thích có các vật chứa để đổ và lấp đầy, các vật liệu dễ uốn để nặn, nước và bột nhào, vẽ tranh, các thứ để xây dựng và những thứ để đập xuống... Thông qua những kinh nghiệm này, trẻ bắt đầu phát triển sự hiểu biết về hình dạng, không gian và số lượng. Nhờ đó, trẻ tự tin hơn vào khả năng kiểm soát việc học của mình.

Nhiệm vụ của giáo viên mầm non/cha mẹ là tạo ra môi trường giáo dục cho phép trẻ nói về toán học và tiếp nhận kiến thức toán học dựa trên trò chơi, hoạt động trải nghiệm đa dạng, bởi:

- Hoạt động trải nghiệm tạo cơ hội cho trẻ học một số khái niệm toán học cơ bản một cách tự nhiên, thú vị. Trẻ khám phá kỹ năng xếp tương ứng một – một khi cởi và cài khuy áo (mỗi khuy tương ứng với một khuyết), trẻ khám phá ra một phần và tổng thể khi chia bánh pizza; khi quan sát giày dép và đi thử, trẻ thích thú khi phát hiện chân của ai phù hợp với đôi giày nào; hoặc phát hiện ra quy tắc trong tự nhiên khi đi thăm công viên bách thú con ngựa vẫn có sọc trắng đen lặp đi lặp lại...; trong trò chơi xây dựng, trẻ chồng các khối lên nhau và khám phá ra rằng các khối tháp cao hơn có số khối nhiều hơn, còn tháp thấp hơn có số khối tháp ít hơn; khi trồng cây từ hạt, trẻ khám phá ra mỗi loại hạt có thời gian nảy mầm khác nhau,...

- *Hoạt động trải nghiệm toán học như trò chơi học tập, hoạt động đóng kịch, hoạt động quan sát..* giúp phát triển ở trẻ các kỹ năng hợp tác, kỹ năng tư duy và giải quyết vấn đề theo cách riêng của chúng. Trẻ sơ sinh và trẻ nhỏ thường tò mò về thế giới của chúng và tìm kiếm giải pháp cho các vấn đề mà chúng tìm thấy trong quá trình chơi và trải nghiệm hằng ngày. Trẻ không ngừng giải quyết vấn đề; đặt câu hỏi, tìm kiếm lí do và kiên trì trong các câu hỏi của riêng mình. Trong trò chơi Viên xúc xắc kì diệu, trẻ tham gia chơi theo cặp, mỗi cặp có hai viên xúc xắc, với nhiệm vụ là tính xem có tất cả bao nhiêu (chấm) khi tung cùng lúc hai con xúc xắc. Trò chơi này tạo cơ hội cho trẻ em khám phá toán học theo nhiều cách khác nhau, chẳng hạn như đếm gộp hoặc có thể thực hiện phép tính.

- *Hoạt động trải nghiệm cũng là một hình thức quan trọng để trẻ trải nghiệm thực tế về "thất bại" và cách vượt qua những thất bại và thử thách.* Trẻ thấy tự hào khi tìm ra cách để làm điều gì đó bởi vì trẻ đã học cách tự làm điều đó, không phải